

Sammanfattning av den slutliga genomföranderapporten

Denna sammanfattning koncentreras i huvudsak på resultaten avseende programmets insatser riktade till deltagare.

Socialfonden 2014–2020

Syftet med det svenska nationella programmet för Europeiska socialfonden 2014-2020 var att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning på lång sikt. Programmets verksamhet avslutades under 2023. Målet för insatserna var både att förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken. Insatserna syftade till att:

- stimulera kompetensutveckling
- förstärka kopplingen mellan skola och arbetsliv
- öka övergångarna till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden
- underlätta ungas etablering i arbetslivet och deltagandet i utbildning

Socialfondsprojekten ska utgå från följande horisontella principer som är gemensamma för alla projekt:

- jämställdhet mellan kvinnor och män
- tillgänglighet för personer som har en funktionsnedsättning
- icke-diskriminering
- ekologisk hållbarhet (valbart)

Socialfondsprogrammet hade i sin första utformning tre programområden för att genomföra insatser. Programområde 1 fokuserade till största delen på kompetensutveckling för sysselsatta men även på en bättre koppling mellan utbildning och arbetsmarknad. Programområde 2 skulle göra det lättare för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden samt ungdomar att få jobb, börja studera eller att komma närmare arbetsmarknaden. Programområde 3 var en särskild satsning för att öka sysselsättningen bland unga som riktade sig till regioner i Europa som hade en ungdomsarbetslöshet på mer än 25 procent uppmätt i mars 2013. I Sverige skulle medlen användas i NUTS2-regionerna¹ Mellersta Norrland, Norra Mellansverige och Sydsverige. Programområde 4 avser tekniskt stöd för administrationen av programmet.

Under 2021 tillkom programområde 5 som hanterade insatser inom React-EU. Det var ett initiativ av EU-kommissionen för att motverka de ekonomiska konsekvenserna till följd av covid-19-pandemin. Målgruppen för programområde 5 var kvinnor och män som blivit arbetslösa under pandemin och som behövde rustande och matchande insatser för att snabbt komma i arbete igen. Programområdet riktade sig senare också till sysselsatta kvinnor och män som till följd av pandemin bedömdes ha behov av kompetensutveckling för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Under 2022 beslutade EU-kommissionen om en extra insats för kvinnor och män som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv till följd av kriget i Ukraina. Initiativet kallas Care (Cohesion's Action for Refugees in Europe) och var en uppmaning till medlemsstaterna att vidta åtgärder inom ramen för återstående medel i socialfonden, inklusive React-EU. För Sveriges del innebar det att Care hanterades inom programområde 2 *Ökade övergångar till arbete* och programområde 5 *React-EU*.

Socialfondsprogrammet har totalt sett kunnat stödja projekt med upp till 1,7 miljarder euro. Av dessa stod EU för 50 procent av finansieringen i programområde 1 och 2, 67 procent i programområde 3 och

¹ NUTS är den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning. I Sverige utgörs NUTS 1 av tre landsdelar, NUTS 2 av riksområden och NUTS 3 av län.

100 procent i programområde 5. Utlysningar av medel gjordes i alla åtta NUTS2-regioner. Regionerna förvaltade ca 75 procent av fondmedlen. Resterande 25 procent hanterades av Svenska ESF-rådet nationellt, utan regional styrning.

Resultat

Av den totala programbudgeten blev 94 procent beslutad till projekt² fördelat på totalt 997 projekt.

I slutrapporten redovisas inte deltagare där en eller flera uppgifter per deltagare saknas³. Samma redovisningstekniska upplägg används i redovisningen av antalet deltagare i tabell 1 nedan. Som jämförelse redovisas i tabell 2 samtliga deltagare, dvs. inklusive deltagare där en eller flera uppgifter saknas. Av dessa två tabeller framgår att redovisningsmetoden ger upphov till relativt stora skillnader i antal deltagare i programområde 2 och 5. Den sammanlagda skillnaden mellan totalt antal deltagare och det i slutrapporten redovisade antalet deltagare är 39 217 deltagare.

En fullständig redovisning av resultat finns i socialfondsrapport till regeringen⁴.

Tabell 1. Antal deltagare enligt redovisningen i slutrapporten.

Programområde	Totalt	Kvinnor	Kvinnor (%)	Män	Män (%)
1	274 902	182 703	66	92 199	34
2	105 275	51 000	48	54 275	52
3	37 041	15 213	41	21 828	59
5	130 994	59 451	45	71 543	55
Totalt	548 212	308 367	56	239 845	44

Tabell 2. Totalt antal deltagare inklusive deltagare där en eller flera uppgifter saknas.

Programområde	Totalt	Kvinnor	Kvinnor (%)	Män	Män (%)
1	278 310	184 477	66	93 833	34
2	129 545	66 942	52	62 603	48
3	38 151	15 608	41	22 543	59
5	141 423	66 646	47	74 777	53
Totalt	587 429	333 673	57	253 756	43

² Räknet i kronor med valutakurs 10,00 SEK/EUR. Räknet i euro är andelen 93 procent av programbudget, med den faktiska genomsnittliga kursen 10,2055 för 2014-2023. För redovisningen per programområde anges andelen beslutade medel och godkända och utbetalade medel mot programbudget räknat i kronor.

³ Ofta är det uppgifter om utbildningsnivå som saknas.

⁴ Utvecklingen i det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2024:2. DNR 2024/00124.

Nedan redovisas resultat för uppdelat per programområde⁵. Det är en kortfattad sammanfattning av måluppfyllelse för deltagarmålen och de långsiktiga resultatindikatorerna samt övergripande resultat från programutvärderingar för respektive programområde.

Programområde 1 - Kompetensförsörjning

I programområdet ingår följande särskilda mål:

- Särskilt mål 1.1: Stärka kompetensen hos i huvudsak sysselsatta kvinnor och män, men även hos personer som står långt från arbetsmarknaden, i enlighet med arbetsmarknadens och den enskilda arbetsplatsens behov.
- Särskilt mål 2.2: Ökad samverkan och förstärkt koppling mellan utbildning, arbetsliv och arbetsplatsförlagt lärande.

Under 2023 beviljades inga nya stöd till projekt. Totalt under programperioden blev 73 procent av ramen intecknad (i kronor räknat).

Totalt har 274 902 deltagare redovisats. Det är 129 procent av slutmålet. Av de redovisade deltagarna var 66 procent kvinnor och 34 procent män.

I särskilt mål 1.1, avseende kompetensutveckling för sysselsatta, är programmålet att 28 procent av deltagarna ska ha förbättrat sin arbetsmarknadssituation⁶ sex månader efter avslutat deltagande. I uppföljningen av deltagarna uppger 43 procent (39 procent av kvinnorna och 52 procent av männen) att de har förbättrat sin arbetsmarknadssituation.

I särskilt mål 1.2, avseende ökad samverkan och stärkt koppling mellan utbildning och arbetsliv, uppnåddes programmålet på 47 projekt redan 2019. Totalt har 55 projekt beviljats stöd vilket motsvarar 117 procent av målet.

Vad visar programutvärderingen?

För särskilt mål 1.1, visar programutvärderingen att deltagare genom projekten har utvecklat sin yrkeskompetens, testat nya arbetssätt, fått ökad förståelse för jämställdhet, lika-behandling och tillgänglighet, utvidgat sina nätverk och mycket mer. Effektanalyserna visar förhållandevis starkt stöd för att deltagare efter projektet har haft en starkare löneinkomstutveckling än en kontrollgrupp med likartade egenskaper. Programdeltagandet förefaller ha bidragit till detta. De positiva skattade skillnaderna mellan deltagare och kontrollgrupp framträder framför allt för inrikes födda kvinnor.

Programutvärderingen bedömer att effekterna av mål 1.2 är svåra att uppskatta. Tidigare studier och projektutvärderingar ger överlag en mer kritisk bild av projektens möjligheter att bidra till avsedda effekter. Utvärderingens fallstudier visar på positiva exempel för ett antal projekt främst inom området

⁵ Programområde 4 utgör tekniskt stöd, dvs. medel som finansierar förvaltningskostnader för socialfonden, och ingår därför inte i resultatredovisningen i sammanfattningen.

⁶ Med förbättrad arbetsmarknadssituation avses att deltagaren fått en tillsvidareanställning i stället för en visstidsanställning, heltidsanställning i stället för deltidsanställning eller om deltagaren har befordrats, fått uppgifter som kräver mer kunskaper/kompetens eller som innehåller mer ansvar. Om deltagaren erhållit en kvalifikation räknas också det som en förbättring. Uppgifterna som ligger till grund för måttet samlas in med enkätfrågor till deltagarna.

validering. Måluppfyllelsen har framför allt berott på projektens förmåga att engagera samverkansparter och aktörer som arbetsgivare, branschråd och utbildningsaktörer.

Programområde 2 - Ökade övergångar till arbete

I programområdet ingår följande särskilda mål:

- 2.1: Kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.
- 2.2: Underlätta etableringen i arbetslivet och öka deltagandet i utbildning för unga (15-24 år) kvinnor och män.
- 2.3: Kvinnor och män som står särskilt långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.
- 2.4: Personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska komma i arbete och bli socialt delaktiga (Care).

Under 2023 beviljades inga nya stöd till projekt. Totalt under programperioden blev 89 procent av ramen in-tecknad (i kronor räknat). Totalt har 105 275 deltagare redovisats, vilket motsvarar 114 procent av slutmålet. Av de redovisade deltagarna var 48 procent kvinnor och 52 procent män.

Sex månader efter avslutad insats var 39 procent av deltagarna i sysselsättning eller utbildning (34 procent av kvinnorna och 43 procent av männen). Här ingår inte deltagare i Care-projekt (särskilt mål 2.4) eftersom det inte finns förutsättningar för att följa upp den målgruppen efter avslutat deltagande i projekt⁷.

Resultaten gällande andelen deltagare i sysselsättning sex månader efter avslutad insats når inte upp till programmålen för de särskilda målen 2.1-2.3. För de särskilda målen 2.1 och 2.3 ligger utfallen marginellt under programmålen medan det för det särskilda målet 2.2 handlar om en större differens. Däremot nås målen när det gäller andelen deltagare som befinner sig i utbildning. Här är programmålen generellt lägre satta än för sysselsättning. Det är en högre andel män än kvinnor i sysselsättning medan det omvända förhållandet råder för utbildning, där kvinnor utgör en högre andel än män.

I särskilt mål 2.4 (Care) finns en omedelbar resultatindikator. Eftersom uppföljningen som redovisas i slutrapporten inte tillåter redovisning av deltagare där en eller flera uppgifter saknas kan inte det resultatet redovisas. I den uppföljning som görs till regeringen konstateras dock att 21 procent (målet är 23 procent) är i sysselsättning efter avslutat deltagande.

Vad visar programutvärderingen?

Programutvärderingens effektanalyser inom programområde 2.1 och 2.3, avseende stöd till grupper som står långt respektive särskilt långt från arbetsmarknaden, indikerar svaga eller negativa effekter i löneinkomstutveckling på kort sikt men positiva effekter 1 respektive 2 år efter att deltagarna påbörjade sina insatser. Det gäller i synnerhet för utrikes födda kvinnor.

Programutvärderingens effektanalyser inom programområde 2.2, avseende stöd till ungdomars etablering, visar en svagare inkomstutveckling för deltagare i projekten i relation till den matchade kontrollgruppen. Den svaga inkomstutvecklingen kan bero på att flertalet projekt i målområdet syftar till att förebygga

⁷ Det beror på att uppföljningen bygger på att deltagarnas personnummer matchas mot registerstatistisk och deltagarna i Care-projekt har samordningsnummer i stället för personnummer.

avhopp snarare än att få ut unga i lönearbete. Det finns inte heller några större skillnader mellan olika kategorier av deltagare.

Programområde 3 - Sysselsättningsinitiativet för unga

I programområdet finns ett särskilt mål, särskilt mål 3.1: Öka sysselsättning och deltagandet i utbildning hos unga (15-29 år) arbetslösa kvinnor och män och andra unga som varken arbetar eller studerar.

Under 2023 beviljades inga nya stöd till projekt. Totalt under programperioden blev 93 procent av ramen intecknad (i kronor räknat).

Totalt har 37 041 deltagare redovisats under programperioden, vilket motsvarar 185 procent av slutmålet. Av deltagarna var 41 procent kvinnor och 59 procent män.

Sex månader efter avslutad insats var 56 procent av deltagarna i sysselsättning eller utbildning (55 procent av kvinnorna och 56 procent av männen).

När det kommer till resultat i förhållande till alla programmålen i programområdet är tre av fyra mål uppnådda. Det mål som inte uppnåddes är det långsiktiga resultatmålet för andelen deltagare som är egenföretagare sex månader efter deltagandet, där endast 50 personer, varav 17 kvinnor och 33 män, finns redovisade. Utfallet förklaras sannolikt både av projektens inriktning och deltagarnas preferenser.

Vad visar programutvärderingen?

Inom programområde 3 är programutvärderingens övergripande slutsatser att satsningen i stor utsträckning nått de tilltänkta målgrupperna. En stor andel av deltagarna har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden efter projektdeltagandet. Deltagarna har en positiv utvecklingskurva när det gäller sysselsättning, och utvärderingen visar även en minskad inaktivitet bland deltagarna under projekttiden. Utvärderarna gör bedömningen att satsningen innehållit relevanta insatser och att de har implementerats med god kvalitet. Generellt visar utvärderingen på positiva nettoeffekter kring etablering på arbetsmarknaden bland deltagare. Deltagarnas inkomstnivåer och sysselsättningsgrader utvecklades mer positivt jämfört med kontrollgruppen. Utfallen skiljer sig något mellan olika målgrupper och kontexter, men ett sammantaget mönster är att samtliga i urvalet utvecklats positivt efter att de lämnat projekten. En oväntad effekt av satsningen är att den även bidragit till bestående avtryck på organisationsnivå. Flera av de finansierade projekten har fått fortsatt finansiering från ordinarie budget efter projektslut.

Programutvärderingen bedömer för programmet som helhet att kraven att arbeta med de horisontella principerna har bidragit till insatser som annars inte hade genomförts. Det har i sin tur har bidragit till en mer jämställd, jämlik och tillgänglig arbetsmarknad. Utvärderingen visar att de horisontella principerna har bidragit till förändrade arbetssätt i flera olika typer av verksamheter.

Inom kompetensförsörjningsprojekten har det bland annat handlat om att jobba med att utmana normer och höja kunskapen om diskrimineringsgrunderna för att kunna jobba med breddad rekrytering. Ett exempel är ett projekt som Räddningstjänsten genomförde för att förändra attityder och värderingar i organisationen. Målet var att öka kunskapen om jämställdhet och icke-diskriminering och att skapa en diskrimineringsfri och inkluderande arbetsmiljö. Syftet var att stärka förutsättningarna för att kunna behålla och rekrytera kvinnlig personal. Inom projekten riktade mot arbetslösa har det handlat om att säkerställa att projekt når underrepresenterade grupper, exempelvis utrikesfödda kvinnor. Ett exempel är projektet "Jämställd etablering" som drevs av Arbetsförmedlingen och som riktade sig till individer långt

ifrån arbetsmarknaden, med särskild tonvikt på utrikes födda kvinnors etablering. Projektets arbetssätt, som byggde på noggrann kartläggning av sökandens kompetenser, egenskaper och önskemål, har utvärderats med positiva resultat och bedöms vara samhällsekonomiskt effektivt.⁸

Även om programutvärderingen visar att de horisontella principerna bidragit till förändrade arbetssätt görs bedömningen att programstyrningen gällande det här området har varit bristande. Det har bidragit till otydlig kravställning gentemot projekten och därmed skillnader både i integrering av de horisontella principerna och effekter. Slutsatserna gäller hela programmet, inte enbart programområde 3.

Programområde 5 - React-EU och Care

I programområdet ingår följande särskilda mål:

- 5.1. Insatser inom React-EU. Sysselsätta kvinnor och män och kvinnor och män som blivit arbetslösa under pandemin.
- 5.2 Personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska komma i arbete och bli socialt delaktiga.

Totalt har 130 994 deltagare redovisats, vilket motsvarar 151 procent av det kvantitativa målet. Av de redovisade deltagarna var 45 procent kvinnor och 55 procent män.

Under 2023 beviljades stöd till 42 projekt inom programområdet, alla inom Care. Totalt under programperioden blev 89 procent av ramen intecknad (i kronor räknat).

Sex månader efter avslutad insats var 32 procent av de redovisade deltagarna i sysselsättning eller utbildning (30 procent av kvinnorna och 33 procent av männen). Programmålet för deltagare i sysselsättning uppnås med god marginal. Däremot uppnås inte programmålet för deltagare i utbildning.

Av det totala antalet deltagare i programområdet har 130 927 deltagit i projekt inom React-EU. För deltagarna i Care saknas uppgifter för rapportering för 6 332 deltagare, som därför inte kommer med i redovisningen.

Vad visar programutvärderingen?

Programutvärderingen avseende särskilt mål 5.1 visar att React-EU i Sverige kanaliserade EU-medel till insatser för arbetslösa under en kort tidsperiod, vilket skapade värde både för individer och den svenska arbetsmarknaden. Resultaten för deltagarna ligger i linje med programområdets mål för övergångar till arbete, och ligger nära men når inte upp till programmålet vad gäller studier. Måluppfyllelsen är svag när det gäller att bidra till krisåterhämtning. Detta förklaras av att initiativet startade långt efter pandemins utbrott, då arbetslösheten redan återgått till normala nivåer. Vidare visar effektanalyserna på mycket begränsade effekter på individnivå. Det finns, enligt utvärderingen, flera orsaker till det. En anledning är att merparten av deltagarna ingick i Arbetsförmedlingens projekt Kickstart-EU som i praktiken utgjordes av myndighetens ordinarie verksamhet. Det betyder att den huvudsakliga skillnaden mellan projektets insatser och ordinarie insatser var finansieringskällan, vilket även gör det svårt att mäta effekter av projektet. För de regionala projekten gör utvärderingen bedömningen att endast begränsade effekter kan förväntas givet deltagarnas egenskaper, omfattningen av deltagande och den korta mätperioden.

⁸ Exempelen i stycket kommer inte ifrån programutvärderingen. De lyfts fram för att visa konkreta exempel på innehållet i projekten inom detta område.

Programutvärderingen avseende särskilt mål 5.2 visar att Care 2 har haft en relevant inriktning på arbetsmarknadsinsatser och fyllt ett behov för en målgrupp som annars inte skulle ha fått tillgång till liknande stöd. Satsningen har även nått ut till och finansierat projekt för en stor del av den avsedda målgruppen. Vid utvärderingens genomförande hade 17 procent av deltagarna i Care 2 vid projektavslut övergått i arbete och 9 procent i studier. Begränsade möjligheter att ta del av annat arbetsmarknadsinriktat stöd och deltagares egen uppfattning talar för att projekten bidragit till resultaten. Att projekten haft relativt kort tid på sig att hjälpa deltagarna att få ett arbete har sannolikt begränsat projektens bidrag till resultaten.

